

Sprawozdanie ze spotkania nr 3

Grupy Wymiany Doświadczeń z zarządzania pomocą społeczną

Data spotkania: **19, 20 stycznia 2012 r.** Miejsce: **KALISZ**

I. Przebieg spotkania

19 stycznia 2012 r.

Uczestnicy spotkania zakwaterowani zostali w stylowym hotelu Europa położonym obok tzw. Złotego Rogu przy historycznej i reprezentacyjnej Alei Wolności.

Po obiedzie w restauracji Piwnica Ratuszowa, uczestnicy spotkania zostali powitani i przyjęci przez

Zastępcę Prezydenta Miasta - Pana Jacka Konopkę, który ze swymi współpracownikami dokonał krótkiego przedstawienia swego miasta zwracając uwagę na jego historyczny rodowód sięgający II wieku, co zasadnie pozwala na używanie tytułu „Najstarszego Miasta Polski „ Zaprezentowany uczestnikom film o współczesnym Kaliszu, pozwolił poznać jego obecny potencjał, jako ważnego ośrodka akademickiego, miejsca wielu istotnych wydarzeń kulturalnych, sportowych, obszar wielu inwestycji infrastrukturalnych i nowych miejsc pracy a także przybliżył projekt realizowany w partnerstwie z kilkoma innymi europejskimi miastami, położonymi podobnie jak Kalisz na historycznym bursztynowym szlaku handlowym.

W ramach projektu dokonano rekonstrukcji wozu rzymskiego, który wraz z delegacją Miasta zawitał do wielu ośrodków położonych na historycznym bursztynowym szlaku. Projekt ten był instrumentem promocji miasta, budowy tożsamości jego mieszkańców, a jednocześnie budowy więzi partnerskich z innymi ośrodkami.

Nawiązującym do wczesnośredniowiecznej historii miasta zrealizowany został na Zawodziu -terenie rezerwatu archeologicznego w miejscu historycznej lokacji miasta, projekt „Kaliski Gród Piastów” – scenaria wielu imprez i wydarzeń, atrakcyjne miejsce wypoczynku rodzinnego, jednocześnie produkt turystyczny, umożliwiający w atrakcyjnej formie łączyć elementy rekreacji, edukacji i kultury.

Pan Jacek Konopka zwrócił uwagę na rangę Kalisza, drugiego co do wielkości po Poznaniu miasta Wielkopolski, a wspólnie z Ostrowem Wielkopolskim liczącej się aglomeracji zamieszkałej przez 200 000 mieszkańców, która szybko się zmienia i unowocześnia, czego potwierdzeniem jest na przykład 3 000 miejsc pracy w dynamicznie rozwijającym się sektorze przemysłu lotniczego.

Następnie uczestnicy spotkania zaproszeni zostali do zapoznania się z premierową wystawą, obrazującą kolejne etapy rozwoju miasta, urządzoną na kilku kondygnacjach historycznej wieży kaliskiego ratusza, by na końcu z jej szczytu obejrzeć panoramę miasta z widokiem na zabytkowe budowle położone w historycznym centrum miasta i poznać wiele szczegółów z odległej i bardziej współczesnej historii miasta. Wizerunek tej wieży jest głównym motywem logotypu Kalisza.

Szczególne zainteresowanie wzbudził działający i autentyczny mechanizm zegara wieżowego, który za pomocą skomplikowanych mechanicznych przekładni pokazuje aktualny czas na tarczach zegarowych umieszczonych na 4 ścianach ratuszowej wieży. Jako miasto o złożonej historii, wielokulturowej tożsamości, odnajdujące się w wymagających ale i zapewniających szanse rozwoju warunkach współczesnej Polski i Europy. Kalisz okazał się dla uczestników spotkania miastem bardzo gościnnym i przyjaznym, który dba o jakość życia swoich mieszkańców i budowę warunków swego rozwoju.

Prezentacja Kalisza zakończona została wspólnym spacerem wokół rynku i krótkim zwiedzaniem katedry oraz sanktuarium św. Józefa- krajowego centrum kultu tego świętego i znaczącego ośrodka ruchu pielgrzymkowego.

Wobec historycznego faktu ogromnych zniszczeń Kalisza, szczególnie w początkach I wojny światowej uznanie musi budzić rekonstrukcja historycznego centrum, pieczołowitość w odnawianiu zabytków, dokumentowanie znaczących wydarzeń i uhonorowanie wybitnych postaci związanych z Miastem, dające się dostrzec w wielu miejscach i przestrzeniach Kalisza. Ta pieczołowitość i troska korzysta także z bardzo nowoczesnych form promocji i prezentacji czego przykładem są dość liczne w obrębie miasta tzw. infokioski, które dzięki nowoczesnym technologiom w sposób interaktywny pozwalają na dostarczenie turystom i mieszkańcom wielu informacji i aktualności.

Uczestnicy spotkania obdarowani zostali atrakcyjnymi materiałami promocyjnymi i informacyjnymi Kalisza.

Część konferencyjna

Małgorzata Ornoch –Tabęcka – koordynator projektu poinformowała o dodatkowej możliwości sfinansowania ze środków Związku Miast Polskich udziału w jednym ze spotkań Grupy wybranych ekspertów, którzy mogliby z służyć wiedzą i dodatkowymi informacjami w zakresie wybranego problemu z obszaru pomocy społecznej.

Poprosiła także o ustalenie terminarza kolejnych spotkań na cały okres trwania projektu, przypominając że spotkanie ostatnie podsumowujące odbędzie się w 2013 roku w Warszawie. Terminarz ten zawarty jest w części podsumowującej podjęte ustalenia.

Moderator grupy J. Tarabicki przedstawił i skomentował zbiorcze zestawienie **z monitoringu wydawanych decyzji administracyjnych** w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego – uczestników GWD w roku 2010. Gratulując bardzo niskiego % wskaźnika decyzji uchylonych przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze, który nie pozwala na uprawnione wyciąganie wniosków o generalne powody wadliwości tych decyzji, zwrócił uwagę na potrzebę rozbudowania tego monitoringu w sposób analogiczny jak w innych sektorach t.j. z wyszczególnieniem dla każdej z ustaw rodzajów decyzji. Wymóg ten wynika z warunków projektu finansowanego przez MSWiA. Po dyskusji, jaki rodzaj zestawienia decyzji byłby najtrafniejszy oraz w jaki sposób ująć w nim zróżnicowany zakres zadań wynikając ze zróżnicowanego statusu uczestników – gminy i gminy na prawach powiatu uczestnicy uzgodnili, że najważniejszym będzie przyjęcie zróżnicowanego katalogu decyzji w zakresie ustawy o pomocy społecznej. Lista decyzji z uwzględnieniem decyzji powiatowych centrów pomocy rodzinie z zakresu ich zadań zostanie doręczona wszystkim uczestnikom.

W drugiej części obrad przedmiotem dyskusji i rozważań była kwestia doświadczeń i rozterek związanych z wdrażaniem **ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej**. Moderator grupy przedstawił komentarz do już podjętej nowelizacji ustawy oraz przedstawił projekt kolejnej nowelizacji przewidywanej na luty 2012 r. W dalszej części obrad uczestnicy dyskutowali o rozmaitych szczegółowych kwestiach tej ustawy, w tym między innymi zasad ustalania odpłatności za pobyt w pieczy zastępczej, możliwość, zakres i tryb podejmowania lokalnych regulacji co do wysokości wielu świadczeń przewidzianych tą ustawą, rozumienia niektórych zapisów o obowiązywaniu nowych i poprzednich zasad i trybu udzielania świadczeń, wyboru tego trybu przez rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, porozumień i sposobu przekazywania środków między jednostkami samorządu z tytułu zapewnienia opieki i wychowania na terenie innych powiatów oraz wielu innych sprzeczności i niekonsekwencji tej ustawy. Mieli także okazję do zapoznania się z przykładowymi rozwiązaniami wielu kwestii na podstawie już podjętych bądź projektowanych lokalnych rozwiązań, dzielili się także własnymi doświadczeniami ze współpracy z administracją rządową, w tym problemami z interpretacją wielu zapisów i orzecznictwem w SKO.

Nie można nie odnotować uwag, że procedowanie i wdrażanie tej ustawy ignoruje często uwagi środowisk samorządowych i przrzucza na barki samorządów konsekwencje finansowe wielu rozwiązań z zakresu polityki społecznej, postanawianych ustawami w tym obszarze. Ustalono, że zagadnienia tej ustawy będą w zależności od potrzeb i wprowadzanych zmian omawiane na kolejnych spotkaniach a uczestnicy dzielić się będą podejmowanymi przez siebie rozwiązaniami wielu kwestii, które nastęrcza ta ustawa.

Wieczór został zakończony uroczystą kolacją, na której kontynuowano wiele wątków tych dyskusji a dzięki ogromnej gościnności gospodarzy i obecności wielu przedstawicieli samorządu Kalisza i pracowników miejskich jednostek pomocy społecznej dał okazję do lepszego poznania problemów i wyzwań Miasta, nawiązania bliższych kontaktów i integracji uczestników spotkania.

20 STYCZNIA 2012 r

Uczestnicy spotkania odbyli wizytę studyjną w kilku jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej Kalisza zapoznając się na miejscu z profilem ich działalności i specyfiką przyjętych w nich rozwiązań.

- W siedzibie **Klubu Integracji Społecznej** działającego w strukturze MOPS dyrektor **Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej** Pani Eugenia Jachura, przedstawiła organizację pomocy społecznej w Kaliszu, sposób realizacji i skalę realizowanych zadań, w poszczególnych obszarach tej sfery.

MOPS w Kaliszu obejmuje pomocą około 5000 mieszkańców. W strukturze organizacyjnej MOPS nie funkcjonują inne jednostki, każda z nich ma status samodzielnej jednostki organizacyjnej. Liczba pracowników socjalnych odpowiada wymaganiom wynikającym z liczby mieszkańców Miasta.

Duży udział w realizacji wielu zadań Miasta ma sektor niepubliczny, szczególnie w wykonywaniu usług na rzecz osób bezdomnych, i dystrybucji świadczeń w naturze. Imponująco wyglądały dane dotyczące skali udzielanej pomocy przez te instytucje,

szczególnie w kontekście informacji o kwotach dotacji uzyskiwanych z budżetu Miasta na wspieranie tych inicjatyw. Dowodziły one prężności tego sektora i dużej zaradności w zdobywaniu środków na prowadzenie tych działań i rozbudowę infrastruktury.

Dużą ilość rodzin oraz dzieci i młodzieży objęta jest wsparciem w postaci dystrybucji posiłków i żywności finansowanych ze środków Miasta bądź środków własnych organizacji pozarządowych. Gmina Kalisz jako jeden z nielicznych samorządów skorzystała z możliwości zawartej w ustawie ustanawiającej program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i w ramach dopuszczalnej regulacji lokalnej podniosła w trybie uchwały Rady Miasta kryterium dochodowe uprawniające do oferowania bezpłatnego posiłku dla dzieci młodzieży do wysokości 200 % kryterium dochodowego. Budzącym szacunek i uznanie były także informacje o realizacji tej pomocy w sposób, którym w żadnym stopniu nie stygmatyzuje adresatów tej pomocy i nie tworzy z tego powodu barier w ubieganiu się o taką pomoc.

Miejsce tej prezentacji – Klub Integracji Społecznej został szerzej zaprezentowany jako instrument oddziaływań MOPS o charakterze aktywizującym, dla tej kategorii klientów, która znalazła się w szczególnie trudnej sytuacji a w oparciu o możliwości tkwiące między innymi w projektach systemowych objęta jest szerokim, kompleksowym wsparciem nakierowanym zarówno na integrację społeczną, jak i samodzielność ekonomiczną i uzyskanie gotowości do pełnienia ról zawodowych przez te osoby, a tym samym z uwolnieniem od trwałej zależności od systemu pomocy społecznej. Działaniom klubu towarzyszy motto „każdy człowiek ma swoje miejsce w społeczeństwie, trzeba je tylko dla niego odnaleźć „

Następnie uczestnikom spotkania zaprezentowano materiał filmowy dokumentujący działania Klubu i wybranych projektów realizowanych w okresie jego funkcjonowania oraz poinformowano o skali ilościowej zrealizowanych w ramach Klubu zadań.

- Następnie Pani Elżbieta Marczyńska - dyrektor **Centrum Interwencji Kryzysowej**, odrębnej jednostki sąsiadującej z Klubem Integracji Społecznej MOPS przedstawiła działalność swojej instytucji, która łączy zadania interwencji kryzysowej, telefonu zaufania, działań z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, stanowi także hostel dla ofiar przemocy, i zespół mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych bądź realizujących inne indywidualne programy odzyskiwania samodzielności życiowej i ekonomicznej oraz oferuje krótkookresowe miejsca całodobowego pobytu.

Centrum działa w systemie całodobowym a oprócz rozmaitych zadań i usług realizowanych dla osób tymczasowo zamieszkałych w jego siedzibie, realizuje bardzo szeroki zakres usług z zakresu doradztwa, informacji o uprawnieniach, organizacji grup wsparcia, pomocy psychologiczno-terapeutycznej dla wielu klientów spoza tymczasowych mieszkańców, w systemie roboczo nazwanym „ambulatoryjnym „

Zainteresowanie uczestników spotkania koncentrowały się na szczegółach rozwiązań regulaminowych Centrum, jego zasobach kadrowych, organizacji dyżurów, zasadach odpłatności za wybrane świadczenia i kosztach funkcjonowania Centrum.

Całość zaprezentowanych rozwiązań stanowiło potwierdzenie, że przyjęte w Kaliszu rozwiązania w obszarze pomocy społecznej są głęboko przemyślane, mają charakter systemowy, nakierowane są na osiągnięcie trwałych rezultatów a nie wyłącznie na doraźnej pomocy. Na zakończenie wizyty w Klubie Integracji Społecznej goście otrzymali upominki i materiały promocyjne kaliskiego MOPS-u.

- W **Środowiskowym Domu Samopomocy Społecznej „Tulipan”** dla osób z niepełnosprawnością intelektualną uczestnicy zostali przywitani przez podopiecznych i pracowników placówki.

Zwiedzając poszczególne pracownie Domu, zapoznaliśmy się z jego specyfiką, którą jest duża liczba osób niepełnoletnich, którym niepełnosprawności intelektualnej, towarzyszą inne sprzężone ograniczenia zdrowotne i niepełnosprawności. Uczestników szczególnie interesowała kwestia finansowania działalności tej placówki, która obok środków z budżetu państwa na realizację zadania zleconego wspierana jest znacząco ze środków budżetu Miasta w przekonaniu, że brak takiego wsparcia generowałby zwiększone zapotrzebowanie, a co za tym idzie także koszty organizacji opieki całodobowej w formie domu pomocy społecznej. Duża liczba niepełnoletnich uczestników tej placówki realizuje w niej obowiązek szkolny a dodatkowo korzysta z zajęć rehabilitacyjnych, wielu terapii zajęciowych i zajęć integracyjnych.

- Kolejną wizytowaną placówką był **Dom Pomocy Społecznej** dla osób przewlekle somatycznie chorych. Wizyta w tej jednostce była okazją do wielu ożywionych dyskusji w kontekście rosnącego obciążenia tym zadaniem dla samorządów, malejącej dotacji środków budżetu Państwa. Dom posiadający bezterminowe zezwolenie Wojewody i spełniające wymagane prawem standardy, został w trakcie swego istnienia rozbudowany i zmodernizowany. Posiada około 200 miejsc i przystosowane dla osób niepełnosprawnych zagospodarowane otoczenie rekreacyjne. Dla dwóch kategorii podopiecznych zależnie od stopnia ich samodzielności i skali zapotrzebowania na różne rodzaje usług funkcjonują połączone ze sobą 2 części domu. Jedna o charakterze bardziej pensjonatowym z rozbudowaną infrastrukturą i programem terapii zajęciowych i pokojami mieszkalnymi także dla małżeństw i druga technicznie i programowo skoncentrowana na usługach i obsłudze na rzecz osób o bardzo ograniczonej samodzielności i wymagającej stałej pomocy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb.

Opieka pielęgniarstwa realizowana jest na rzecz pensjonariuszy w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia, zawieranych przez same pielęgniarki, były pracownice jednostki. Nie obciąża to budżetu Domu i podmiotu prowadzącego ale uzyskane zostało w drodze żmudnych negocjacji z tymi osobami. Niższa niż poprzednio stawka oferowane przez NFZ za te usługi, w kontekście braku możliwości zawierania takich kontraktów bezpośrednio przez jednostką, która organizuje opiekę nad osobami przewlekle chorymi oraz nierozwiązanego problemu rosnącej liczby osób z problemem uzależnienia, przyjmowanych do domów pomocy społecznej i utrzymania jednolitych standardów w tych domach była powodem ożywionych dyskusji i wniosków o potrzebie zmiany obowiązujących uregulowań prawnych w tym obszarze.

- Kolejną odwiedzaną jednostką pomocy społecznej był kaliski **Dom Dziecka**

W pierwszej kolejności uczestnicy spotkania zapoznali się usytuowanym w budynku mieszkalnym filialnym oddziałem placówki. Mieszkanie to powstałe z połączenia kilku tradycyjnych lokali mieszkalnych w budynku zbudowanym i administrowanym przez miejscowe TBS i zapewnia funkcje całodobowej opieki i wychowania dla grupy podopiecznych tej placówki. Większy udział samych podopiecznych i wychowawców w wykonywaniu codziennych czynności i obowiązków poprawia relacje między tymi grupami, jest narzędziem budowania więzi i większego poczucia odpowiedzialności dzieci. Pozytywnym aspektem tego niejako pilotażowego rozwiązania jest dorastanie dzieci w warunkach zbliżonych do rodziny wielodzietnej i lepsza integracja ze środowiskiem. Mimo początkowej nieufności i niechęci współlokatorów tego budynku do obecności tej grupy, obecnie została ona zaakceptowana, darzona jest sympatią a dzieci i młodzież chwalone za kulturalny sposób bycia i odnoszenia się do współmieszkańców. W opinii pracowników placówki takie rozwiązanie pozytywnie wpływa na młodzież i motywuje ją do urzędzenia swego dorosłego i rodzinnego życia w sposób dojrzały.

W budynku głównym placówki, posiadającej 30 miejsc dla 2 grup dzieci w różnym wieku uczestnicy zapoznali się z warunkami pobytu dzieci. Pracownicy podkreślali podstawowy kierunek swoich działań i aktywności, którym jest praca zarówno z dzieckiem jak i rodziną w kierunku możliwości reintegracji rodziny i maksymalnego skrócenia czasu pobytu dziecka.

W kontekście wymogów i potrzeb nowej ustawy o wspieraniu rodziny i rozwoju pieczy zastępczej oraz poznanych miejscowych rozwiązań i planowanych zamierzeń można uznać, że wdrożenie rozwiązań nowej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku Kalisza nie będzie się wiązało z koniecznością zmian radykalnych bowiem stan obecny w zakresie pieczy instytucjonalnej jest zgodny z wymaganiami i standardami nowej ustawy.

W dalszej części spotkania na terenie placówki uczestnicy podjęli dyskusje z dnia poprzedniego oraz dokonali całego szeregu ustaleń.

II. Podjęte ustalenia :

w zakresie harmonogramu i terminarza spotkań :

- kolejne 4 spotkanie GWD odbędzie się 10 i 11 maja 2012 roku w Dąbrowie Górniczej a następne 5, 13 i 14 września 2012 r. w Nowym Tomysłu
- miejsca kolejnych spotkań nie zostały jeszcze ustalone ale zarezerwowane dla nich terminy do końca trwania projektu, i tak:
spotkanie 6 – 15 i 16 listopada 2012 r.
spotkanie 7 - 7 i 8 lutego 2013 r.
spotkanie 8 - 9 i 10 maja 2013 r.

w zakresie programu i zakresu prac realizowanych przez uczestników:

Na podstawie opinii i uwag uczestników spotkania ustalono przyjęcie ostatecznego kształtu ankiety do badania usług opiekuńczych.

- z ankiety wyeliminowana zostanie część pytań dotycząca jakości pracy pracownika socjalnego, dokument tej ankiety w ostatecznej wersji zostanie przesłany uczestnikom elektronicznie,
- ankieta zostanie przeprowadzona w miastach na prawach powiatu na losowo i reprezentatywnie dobranej próbie nie mniejszej niż grupa 200 odbiorców usług a w przypadku gmin, dla wszystkich odbiorców w terminie do końca marca, zliczenie danych zawartych w ankietach nastąpi w terminie do 15 kwietnia w oparciu o nadesłany i zgodny z ankietą arkusz kalkulacyjny w systemie Excell,
- kwestia usług opiekuńczych, analiza przeprowadzonych badań , w tym dyskusja o trafności i ewentualnej potrzebie zmiany bądź doprecyzowania instrukcji do aktualnych wskaźników dla tej i pokrewnych usług w Systemie Analiz Samorządowych będzie tematem przewodnim kolejnego spotkania w Dąbrowie Górniczej,
- uczestnicy Grupy będą wymieniać się własnymi regulacjami z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- moderator grupy prześle uczestnikom w wersji elektronicznej zmodyfikowany wzór sprawozdania do zestawienia liczby wydawanych decyzji administracyjnych, rozszerzony o kolumnę – liczba złożonych odwołań oraz listę rodzajów decyzji z zakresu 3 ustaw objętych dotychczasowym monitoringiem, kwestia ewentualnego rozszerzenia tego wzoru za okres roku 2012 o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostanie postanowiona na jednym z kolejnych spotkań w tym roku.
- w oparciu o te dokumenty sporządzony zostanie monitoring wydawanych decyzji za rok 2011 oraz rozszerzony, już wykonany monitoring za rok 2010,
- aktualna pozostaje propozycja organizacji w ramach prac grupy spotkania z ekspertem z określonej dziedziny dla pogłębienia wiedzy w wybranej kwestii,

Spotkanie zakończone zostało wspólnym obiadem, w atmosferze uznania i komplementów dla organizatorów tego spotkania i gospodarzy Miasta.